

DE VERWARRING VAN RICK WARREN

De Achtergronden van

Doelgerichte Gemeente

en

Doelgericht Leven

Drs. K. van Berghem

DE VERWARRING VAN RICK WARREN

De Achtergronden van Doelgerichte Gemeente en Doelgericht Leven

Voorwoord

Het is mogelijk, dat de lezer de vraag stelt op grond waarvan bezwaar tegen Rick Warrens methodes van aanpak gemaakt (kunnen) worden. Om die vraag te beantwoorden is het nodig om de achtergrond van deze succesvolle predikant te belichten. Vanuit Amerika komen overvloedig berichten en acties, die bij nader inzien, eenzijdig zijn. De successen worden overbelicht. Maar uit datzelfde land komen berichten, die een heel ander licht op de zaak werpen. Op Internet is veel informatie beschikbaar maar het lijkt er op, dat die Nederland niet bereikt. Om een zaak objectief te beoordelen, behoort alle beschikbare informatie overwogen te worden.

Daar het vaak aan de nodige achtergrondinformatie ontbreekt, wordt een poging gedaan daar enig licht op te werpen. Vanwege de grote en ook snelle veranderingen, die in de Evangelische Beweging plaatsvinden, is het nodig iets van de voorgeschiedenis en ontwikkelingen in Amerika te weten. Onderstaande informatie maakt het mogelijk tot een genuanceerd oordeel te komen. De namen die genoemd worden spelen een belangrijke rol.

Inleiding

De Europese Evangelische Beweging ontvangt misschien zelfs in toenemende mate, sterke transatlantische impulsen. Na de Tweede Wereldoorlog is er vanuit Amerika een stroom van evangelische activiteiten in Nederland binnengekomen. Die zijn voor velen tot grote zegen geweest. Helaas is het aan de aandacht van velen ontsnapt, dat er in de jaren na 1947 in Amerika een verschuiving in het denken onder Evangelischen plaatsvond. Zij, die de verschuiving veroorzaakten bleven en blijven zich onveranderd "evangelisch" noemen. Een sprekend voorbeeld is de oprichting van het invloedrijke Fuller Theological Seminary in Pasadena, Californië. Dit Seminarie (universitair niveau) werd als een behoudend instituut voor de opleiding van evangelische predikanten opgericht.

Om zich duidelijk op de kerkelijke kaart te plaatsen introduceerde Harold J. Ockenga In 1947 de naam "neo-evangelical."

Dit deed hij ter onderscheiding van de negatieve betekenis die "evangelical" in het verleden had opgelopen.¹ Toen de nieuwe naam eenmaal goed in de Amerikaanse samenleving was ingeburgerd, wilde men van het begrip "neo-" af. Studenten van Fuller Theological Seminary, die nog over "neo" spraken, kregen een boete van 5 dollar per overtreding. Zo maakten neo-evangelischen zich meester van het etiket "evangelisch." De oorspronkelijke evangelischen waren toen "fundamentalist," Door het islamitisch politieke fundamentalisme roept deze naam nu meer dan ooit weerzin op. Maar ze hebben niets met elkaar te maken. Misschien zijn er veel meer gelovigen fundamentalist dan ze zichzelf bewust zijn. Het ging om vijf kernzaken:

1. De Inspiratie van de Heilige Schrift;
2. De godheid van Christus;
3. Het plaatsvervangend en verzoenend lijden van Christus;
4. De Opstanding van Christus;
5. Zijn Wederkomst.²

Na 1947 begon bij sommige hoogleraren van Fuller Theological Seminary een verschuiving in het denken op te treden. Op verzoek van het Seminary heeft George M. Marsden een boek over haar geschiedenis geschreven waarvoor hij toegang tot de archieven kreeg.³ Daaruit worden enkele passages overgenomen. Ook uit andere bronnen is informatie beschikbaar. De bekende evangelische prof. dr. Carl Henry merkt op, dat George E. Ladd, hoogleraar Oude Testament bij Fuller, een Evangelical is, voor wie Bijbel en Gods Woord niet langer hetzelfde waren. In feite, zegt Henry, is Ladd een Barthiaan.⁴ Volgens Karl Barth was de Bijbel niet Gods Woord, maar Gods Woord staat in de Bijbel. In navolging van die opvatting nam de latere president van het Seminary, David Hubbard, afstand van de onfeilbaarheid van de bijbel.⁵ Een van de mede-oprichters van het Fuller Seminarie, Harold Lindsell, kwam tot de conclusie, dat binnen Fuller Seminary de mening over de onfeilbaarheid van de Bijbel veranderd was.⁶ Verder merkte hij op, dat het 5 of 50 jaar mag duren, waar de onfeilbaarheid van de Bijbel wordt losgelaten elk instituut ophoudt evangelisch te zijn.⁷ Die 50 jaar zijn reeds lang verstreken. Helaas is Lindsells voorspelling uitgekomen. Het Seminarie was niet langer evangelisch maar neo-evangelisch. Van die onderscheiding wil men in Nederland niet horen.

¹ Howard, Dream. p. 4

² Free, History. pp. 347-348

³ Marsden, Reforming. pp. 1-319

⁴ Henry, Frontiers p. 20

⁵ Marsden, Reforming. p. 231

⁶ Marsden, Reforming. p. 280

⁷ ibid. p. 214

Er werd historisch een knop omgezet. De verschuiving van behoudend evangelisch naar neo-evangelisch was een feit geworden.

Voor velen ongemerkt werd later nog een knop omgezet waarbij een samenvloeiing van neo-evangelisch en charismatisch plaatsvond.

Deze ingrijpende verschuiving in het denken maakte de weg vrij voor de Derde Golf van de charismatische beweging. Met geweld baande deze golf zich niet alleen een weg binnen het Seminarie, maar stroomde ook de evangelische gemeenten binnen. In de jaren 1980 werd dit Seminarie zelfs het hoofdkwartier van de charismatische Derde Golf van John Wimber met als uitloper de beruchte Toronto Blessing. In zijn boek heeft Marsden opgemerkt, dat op enkele grote uitzonderingen in het verleden na, bijna elke theologische opleiding voor het liberalisme gevallen is. (In Amerika zijn het de beroemde Amerikaanse Universiteiten van Princeton en Harvard. In Nederland de Vrije Universiteit van Amsterdam). Daar is in Nederland geen aandacht besteed. Evangelische leiders hebben daarin gefaald. Erger, ze doen er op afstand aan mee.

Een andere Amerikaanse schrijver, Horton, tekent aan, dat "bijna 40 procent van alle Evangelische theologen het geloof in de onfeilbaarheid van de Heilige Schrift hebben losgelaten. Van de in evangelische seminaries op universitair niveau opgeleide predikanten. Als het over de leer gaat beschouwt 53,8 procent de Bijbel als accuraat. Maar als het om geschiedkundige zaken gaat, moet de Bijbel niet altijd letterlijk genomen worden. Zo worden Gods Woord en de Heilige Schrift filosofisch van elkaar gescheiden. Horton noemt dit schizofrenie. Evangelischen, zegt hij, kunnen niet de aan de Bijbel ontleende theologie vermijden en tegelijk een hoge opvatting over de Bijbelse leer handhaven.⁸

Prof. Dr. W.J. Ouweneel zei, dat ook bijbelgetrouwe christenen de problemen rond het Schriftgezag opnieuw moeten doordenken.⁹ De Voorzitter van de Evangelische Omroep zei, dat het verstaan van de Heilige Schrift in volle ontwikkeling is. Het gebeurt op de werkvloer van elk kerkgenootschap.¹⁰

Weten we na 2000 jaar nog steeds niet waar we aan toe zijn? Het is geen wonder dat er zo moeilijkheden in het evangelische kamp ontstaan. Deze citaten maken zichtbaar waarom vele gelovigen door binnendringende neo-evangelische en/of charismatische invloeden hun evangelische gemeenten zien veranderen en onherkenbaar worden. Ze vervreemden in eigen milieu. Als zij dit kenbaar maken wordt het veelal niet begrepen of het wordt hen kwalijk genomen. De gevallen waarin zij zonder aanleiding ongevraagd uit hun bediening (zondagschool/jugendwerk) worden gezet, zijn niet zeldzaam.

⁸ Horton, Crisis. p. 257

⁹ ND. 30.12.00. p. 11

¹⁰ RD. 8.10.99. p. 2

Gelovigen, die zich jarenlang met toewijding voor het werk in de gemeente hebben ingezet, komen op straat komen te staan zonder te weten waarheen. Het is niet te gewaagd om te stellen, dat praktisch alles wat vanuit Amerika als "evangelisch" overwaait "neo-evangelisch/charismatisch" is en voor zoete koek geslikt wordt. Het lijkt wel of het evangelie en de juiste toepassing ervan in Amerika uitgevonden zijn. Wie trekt er aan de bel? Maar, zoals al eerder opgemerkt, uit hetzelfde Amerika komen ook heel andere geluiden. Die worden niet gehoord. Er bestaat een sterke evangelische stroming in Amerika, die dit alles met lede ogen aanziet.

Wie de moeite neemt daar op Internet kennis van te nemen, krijgt meer dan voldoende informatie om tot andere gedachten te komen. Het proces van verschuiving in het denken in het evangelische kamp is vergevorderd. Wie de oorsprong en ontwikkelingen er niet van kent, zal nooit begrijpen wat er gebeurt en waarom. Daarom wordt in deze studie een overzicht gegeven van ontwikkelingen, waarbij Fuller Seminarie op de achtergrond een uiterst belangrijke rol speelt. Er komen enkele namen en begrippen in voor, die bij Evangelische Christenen in Nederland over het algemeen weinig bekend zijn. Er zijn ontwikkelingen, die hun invloed op evangelische gemeenten hebben. Het lijkt er op, dat alles wat onder de "Evangelische vlag" binnenkomt, kritiekloos met open armen wordt ontvangen. Maar het is niet alles goud wat er blinkt.

Het Nieuwe Testament geeft het voorbeeld van de gelovigen in Berea, Hand. 17.11. Zij onderscheidden zich gunstig van de gelovigen in Thessalonica (...) en dagelijks de Schriften nagingen of het wel klopte wat de apostel Paulus zei! Ze wilden niet misleid worden. Op zijn beurt was Paulus daar zelf glashelder over: "Zelf weet ik, dat na mijn heengaan grimmige wolven bij u zullen binnen komen, die de kudde niet zullen sparen; en uit uw eigen midden zullen mannen opstaan, die verkeerde dingen spreken om de discipelen achter zich aan te trekken, Hand. 20.29-30. Lang voor hem had de Here Jezus al gevraagd: "Maar als de Zoon des mensen komt, zal Hij dan het geloof vinden op aarde?" Luc. 18.8. Daarbij gaat het niet om een of ander geloof waarvan er talloos vele zijn. In de Griekse grondtekst staat dat ene, **het** geloof. Wat leerden zij? De apostel Johannes zei: "Geliefden, vertrouwt niet iedere geest, maar beproeft de geesten, of zij uit God zijn; want vele valse profeten zijn in de wereld uitgegaan," 1 Joh. 4.1

Hoe zit het met de toetsing van de prediking in de gemeenten? Daar ligt een stuk verantwoordelijkheid. (zie Hand. 19.26). We zijn toch alstublieft de woorden van Paulus niet vergeten: "Want er komt een tijd, dat de mensen de gezonde leer niet meer zullen verdragen, maar om dat hun gehoor verwend is, maar hun eigen begeerte zich tal van leraars zullen bijeenhalen, dat zij hun oor van de waarheid afkeren en zich naar verdichtfels keren," 2 Tim. 4.3-4. Wat te doen?

Paulus spreekt daar duidelijk over in zijn Brief aan de Efeziërs. "Doe de wapenrusting Gods aan, om te kunnen standhouden tegen de verleidingen des duivels; want wij hebben niet te worstelen tegen bloed en vlees, maar tegen de overheden, tegen de machten, tegen de wereldbeheersers dezer duisternis, tegen de boze geesten in de hemelse gewesten," Ef. 6.11-12. Het is geen strijd tegen mensen, maar tegen onbijbelse leer en praktijk, die via menselijke agenten in de gemeente komen. Mogelijk zijn ze zelf misleid. Vandaag hebben wij Gods geïnspireerde Woord en de geestesgave van de onderscheiding van geesten om de vijand te ontmaskeren. Een voorbeeld van misleiding. Tegen het einde van de Tweede Wereldoorlog belden twee Duitse officieren bij onze burens aan voor verplichte inkwartiering. Vanwege taalproblemen werden wij uitgenodigd 's avonds koffie te komen drinken om met deze officieren te kunnen spreken. Het waren keurige heren in vlekkeloos uniform compleet met rang- en onderscheidingstekens. De volgende morgen kwam de buurvrouw met het verhaal. Voor dag en dauw waren ze geruisloos verdwenen. Er lag geld op de keukentafel met een briefje, dat de Duitse Weermacht wel nooit voor hen zou betalen.... Het waren Engelse geheime agenten. Een bekende tactiek: Je verwacht het niet. Het lijkt allemaal normaal. Zij drongen van buitenaf binnen in de Duitse gelederen en werden niet opgemerkt. Maar er is een vijand, die nog gevaarlijker is. Die in eigen gelederen. Iedereen kent hem, hij spreekt dezelfde taal, zingt dezelfde liederen. Hij hoort er helemaal bij. Een geheim agent? Stel je voor, we kennen hem toch....

De apostel Paulus schreef aan de Efeziërs (6.10-18) over de geestelijke strijd. Deze strijd duurt nog altijd voort en neemt in de eindtijd zelfs in hevigheid toe. Er wordt uiterst geraffineerd gebruik van misleiding gemaakt. Hoe moet die ontmaskerd worden? Dat is geen vrolijke bezigheid. Mede aan de hand van het informatiemateriaal in deze studie wordt getracht een antwoord op deze vraag te geven. Er is veel interne discussie in gemeenten over allerlei vormen van gemeentegroei en evangelisatie. In toenemende mate worden gemeenteleden geconfronteerd met situaties waarin zij, soms zelfs predikanten, ongewild in een spanningsveld raken vanwege opgedrongen veranderingen. Er wordt gezegd, de gemeente is aan vernieuwing toe. Ze moet relevant zijn, zoals dat tegenwoordig deftig heet. Er worden management praktijken ingevoerd. De gemeente moet tot bloei en groei komen. Vanuit het bedrijfsleven worden praktijken naar de gemeente overgebracht. De predikant is dan eerder manager dan pastor. Men ziet over het hoofd, dat de gemeente van Christus geen materiële organisatie maar een geestelijk organisme is. De toename van het aantal bezoekers en gemeenteleden mag nooit belangrijker worden dan verdieping van geestelijk leven. Toename van het aantal leden van een gemeente wil niet zeggen, een betere kennis van God en Zijn Woord. Onderzoek is nodig.

1. Rick Warrens Achtergrond

Bij Warrens achtergrond hoort het hier boven besproken Fuller Theological Seminary waar hij gestudeerd heeft. Warrens vrouw zegt, dat toen hij predikant werd, Robert Schuller een beduidende invloed op hem gehad heeft. Deze Schuller gelooft zelf niet, dat Jezus de enige weg naar de hemel is. Hij was het, die Warren de ideeën over de zoeker-vriendelijke beweging aan de hand deed.¹¹ Het blijkt ook uit het volgende bericht, dat in *Christianity Today* (11.8.2002) stond. "Tijdens zijn laatste jaar in het Seminarie reden hij en Kay (zijn vrouw) naar het westen om Robert Schullers Instituut voor Gemeentegroei te bezoeken. De ongebruikelijke gang zaken op de conferentie bezorgde Warrens vrouw kippevel. Maar Schuller stelde hen gerust. Hij had grote invloed op Rick, zegt Kay, en ze waren geboeid door Schullers positieve aantrekkingskracht op ongelovigen; ze besloot: ik heb nooit meer achterom gekeken.

Maar, zo vraagt de schrijver op Internet, heeft God ooit een valse leraar gebruikt om een bijbelse beweging te beïnvloeden? Kun je me ergens vanuit de Bijbel aantonen waar dit gedaan werd? De bijbel beveelt ons te berispen en van valse leraars af te scheiden, niet om hun methodes en ideeën voor de eredienst te gebruiken. (2 Cor. 6.14-18) Tot op vandaag houdt Warren conferenties met Robert Schuller. Tijdens de Conferentie in (Schullers) Crystal Cathedral in Januari 2004, was Paul Crouch een van de gastsprekers. Door zich met deze valse leraars in te laten, vervolgt de schrijver, ondermijnt Rick Warren echte bijbelse onderscheiding en christelijke eenheid. Dit zou iedere Christen moeten alarmeren. Sinds 2003 is Rick ook lid van CFaith.com (een verzameling van extreme mannelijke en vrouwelijke charismatische leiders) Van de acht namen, die daar genoemd worden, zijn Kenneth Copeland en Oral Roberts de bekendste. Ook Kenneth Hagin wordt in dat gezelschap aangetroffen. Rick Warren negeert volkomen bijbelse onderscheiding. Om zich met deze wolven te identificeren, zegt de schrijver, is een travestie. Warren vindt een verbinding met leraars van het welvaartsdenken erg vreemd. In zijn boek *The Purpose Driven Church* (De Gedreven Gemeente), pag. 302 noemt hij het Welvaarts-Evangelie nog "Ketterij." De Internet-auteur wijst op 2 Joh. 9-11: "Een ieder die verder gaat en niet blijft in de leer van Christus, heeft God niet; wie in die leer blijft, deze heeft zowel de Vader als de Zoon. Indien iemand tot u komt en deze leer niet brengt, ontvangt hem niet in uw huis en heet hem niet welkom. Want wie hem welkom heet, heeft deel aan zijn boze werken." En vervolgt hij: "Maar ik vermaan u, broeders, dat gij hen in het oog houdt, die, in afwijking van het onderwijs, dat gij hebt ontvangen, de onenigheden en de verleidingen veroorzaken, en mijdt hen.

¹¹ <http://www.myfortressorg/RickWarren.html>

Want zulke lieden dienen niet onze Here Christus, maar hun eigen buik, en misleiden door schoonklinkende en vrome taal de harten der argelozen, Rom. 16.17-18.”

In een artikel van *USA Vandaag* claimt Rick Warren dat Mormonisme eerder een ander christelijk kerkgenootschap is dan een valse godsdienst.

”In de trainingen, die Warren aan predikanten geeft, verwelkomt hij Katholieken, Methodisten, Mormonen, Joden en geordende vrouwen. Ik ga niet in discussie over bijkomstigheden, zegt hij. Ik probeer niet andere kerkgenootschappen te veranderen.”

1.1 De Doelgerichte Gemeente

De drie meest bekende predikanten, die de Gemeentegroei Beweging bevorderen zijn Robert H. Schuller, Bill Hybels, en Rick Warren. Zij begonnen hun gemeentewerk met het houden van een enquête onder de bevolking in hun stad. Ze vroegen aan de mensen welke behoeften zij hadden. Aan de hand van de uitkomst ontwierpen zij hun gemeente waarbij Warren het voorbeeld van Schuller volgde. In het kort: zij buigen hun opvatting van Gods Woord en de behoeften van de mensen naar elkaar toe. Volgens Schriftuurlijk principe staat ”bijbels-goed” van de gelovige tegenover het ”bijbels niet-goed” van de ongelovige. Zijn gelovigen dan beter dan ongelovigen? Nee, Paulus zegt: ”Maar gij geheel anders, gij hebt Christus leren kennen,” Ef. 4.20. Volgens de hedendaagse filosofie worden ”goed” en ”niet-goed” door middel van compromis met elkaar in een nieuw principe verenigd. Niet om principiële maar om praktische redenen moet er in de gemeente een ombuiging in het denken plaatsvinden. Deze onbijbelse aanpak is tot in de gemeente van Christus doorgedrongen. Het betekent dat, voor- en tegenstanders net zolang met elkaar praten tot er een consensus, een overeenstemming, is bereikt waar mee geleefd kan worden. Van beide kanten water in de wijn doen, heette dat vroeger.

Er bestaat geen absolute waarheid meer, ieder heeft zijn eigen waarheid en die moet gerespecteerd worden. Dat de bijbelse waarheid daarmee geweld wordt aangedaan wordt voor lief genomen. In Nederland wordt dit het poldermodel genoemd. In de praktijk van het gemeentelven moet een deel van de bijbelse waarheid ingeleverd worden anders kan de zo verondersteld noodzakelijke verandering niet in de gemeente komen. Het bijbelse principe vraagt, dat de mens zich aan het Woord onderwerpt. In de hedendaagse visie moet de Bijbel voor de mensen aannemelijk gemaakt worden. De prediking van Gods Woord mag vooral geen aanstoot aan de bezoekers geven. Begrippen als zonde en bekering worden verzwegen of afgezwakt. De Nieuwe Bijbel Vertaling (2004) biedt daarbij de helpende hand. In de Nieuwe Vertaling (1951) luidt Hand. 2.38: ”Bekeert u enz.”

De recente Nieuwe Bijbel Vertaling (2004) vertaalt: "Keer u af enz." Dit is een aanzienlijke verzwakking van het origineel maar komt hier goed van pas. Deze vertaling voldoet aan de wens van ieder, die niet wil horen, dat hij zich moet bekeren. Bekering betekent oprecht berouw, zich verootmoedigen, aan God en mensen schuld belijden, waarbij het beestje bij de naam genoemd wordt. Door de inwerking van de Heilige Geest ontstaat zondebesef en de erkenning de Here Jezus als Verlosser nodig te hebben. Zich afkeren van... kan van alles betekenen. De overbodige borrel laten staan, sommige TV-programma's schrappen, een beetje schoonmaak op Internet en in de krantenbak, enz. Het grote verschil tussen "bekering" en "zich afkeren van" is, dat bij bekering de persoon zelf ten diepste betrokken is. Dan gaat het niet om een opgepoetste persoon maar om een nieuwe schepping, 2 Cor. 5.17. Iemand kan zich van alles en nog wat afkeren zonder dat het zijn innerlijk raakt. Zich van iets afkeren vergt wel een offer maar laat het individu verder ongemoeid. Dat kan bij bekering per definitie niet. Daarom zal de Nieuwe Bijbel Vertaling bij zoeker-vriendelijke diensten bijzonder in de smaak vallen. Met die vertaling kunnen de gevoelens van de aspirant christen ontzien worden. Als deze "zoeker" iets opgeeft en denkt dat hij daarom nu christen is, wordt hij op het verkeerde been gezet. Deze psychologische benadering staat haaks op Gods Woord.

In het boek *Doelgerichte Gemeente* (pp. 196-197) signaleert R. van de Ven, "dat de behoeften van de niet-kerkelijken als uitgangspunt genomen worden. Maar, zegt hij, nergens staat dat God de wereld zo lief had dat Hij zijn eniggeboren Zoon gaf om in hun behoeften te voorzien. Jezus preekte geen preek van vervulling van behoeften, maar een preek met een scherpe oproep tot bekering. Natuurlijk had Hij ook oog voor hun noden (ziekte, honger), maar dat was niet de primaire reden voor zijn komst. Welke preek moeten zijn volgelingen (de gemeente) preken? En dat in Zijn Naam moest gepredikt worden bekering tot vergeving van zonden aan alle volken, te beginnen bij Jeruzalem, Luc. 24.47." Hier voegen we aan toe, dat de Bijbel de mens van alle tijden en in alle culturen met Gods boodschap confronteert. Dat kan (zeer) pijnlijk en zelfs kostbaar zijn. Zonder zich daarvoor te excuseren stoort de Bijbel zich niet aan menselijke irritatie. Moet de boodschap dan met de botte bijl gebracht worden? Nee, natuurlijk niet. Maar de waarheid moet, mag, niet verdoezeld worden. In liefde maar eerlijk en met beslistheid moet de predikant Gods Woord uitdragen. Als hij dat doet, zoals dat van hem gevraagd wordt, zal het hem niet altijd in dank worden afgenomen. Een sprekend voorbeeld daarvan staat in het Boek Handelingen. Vanaf de hoofdstukken 9 tot en met 28 staan niet minder dan 24 verslagen waarin Paulus het evangelie verkondigde en wat daarvan de gevolgen waren. Hij werd lang niet altijd met open armen ontvangen. Er was vaak grote beroering en tegenstand. Dit ging van verachting tot en met steniging. Misschien denken sommigen dat Paulus een beetje dom bezig was.

Hij gebruikte geen marketingmethodes en zijn verkondiging was niet bepaald zoeker-vriendelijk. Hij was een man, die het Woord rechtuit verkondigde en deed het met grote pastorale bewogenheid. Wie evangelisatie wil leren doet er goed aan de genoemde hoofdstukken grondig te bestuderen. Bij Paulus ging het niet om een zoeker-vriendelijke verpakking, maar om de inhoud. Dat is niet meer van deze tijd, denken sommigen.

Van de Ven citeert Colson, "geef me de religie van het heerlijke warme bad. In de MacDonald-church bakt de voorganger elke zondag heerlijke churchburgers om zijn mensen te verwennen. Want in de naburige gemeente bakt de voorganger dubbele churchburgers en die zijn nog lekkerder. De mensen zeggen, O, ik voel me in deze samenkomst zo goed! Ondertussen gaan ze zwerven. De ene religieuze club is nog klantvriendelijker dan de andere. Colson noemt ze churchhoppers, en hun mentaliteit noemt hij de saladbar mentaliteit. Van de Ven stelt de ernstige vraag voor welke Jezus wordt gekozen."

Dr. Robert E. Klenck merkt op, dat de gemeente van Christus ontworpen werd om de heiligen toe te rusten, niet om in de behoeften of wensen van ongelovigen te voorzien. Warren zit op een andere golflengte. Hij vindt het noodzakelijk om ongelovigen in de gemeente te brengen anders kan het proces van voortdurende verandering niet beginnen. De antithese ("niet-goed") van de ongelovigen moet tegenover de these ("goed") van de gelovigen gesteld worden om een overeenkomst, een synthese, te bereiken. Wie zelf de uitvoerige documentatie van Klenck wil nalezen kan terecht op het aangegeven adres op Internet.¹²

Commentaar

Dit roept de vraag op: Hoe kunnen mensen tot het inzicht komen, dat ze een Verlosser nodig hebben als ze niet weten, dat ze verloren zijn? Dat is niet klant-vriendelijk. Hoewel God Woord het zo zegt, mag dat vandaag niet meer gezegd worden. Gods weerwoord is: "Wie in de Zoon gelooft, heeft eeuwig leven, maar wie aan de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, maar de toorn van God blijft op hem," Joh. 3.36. Maar dat kun je toch niet zeggen! De ongelovige mens is zich meestal absoluut niet bewust, dat hij onder Gods toorn is. Als hij het hoort zal hij misschien zeggen: maar ik heb geen ruzie met God! Maar wat hij vindt is totaal onbelangrijk. De verkeerde denkwijze is de rotte vrucht van het autonome denken van de moderne mens. In de Franse Revolutie van 1789 werd het evangelie van het ongeloof gepredikt: "Geen God en geen Meester," en werd zelfs tot Staatsgodsdienst verheven. Dit revolutionaire evangelie heeft zich in de Westerse cultuur vastgezet. Dit gif werkt tot op vandaag door in het denken van de mensen. Die denken dat ze zelf de dienst kunnen uitmaken.

¹² <http://www.crossroad.to/News/Church/Klenck3.html>

In een ontmoeting met de levende God, en overtuigd door de Heilige Geest, komt de mens met een schok tot de ontdekking, dat de rollen volkomen omgekeerd zijn. Dat komt hard aan. Maar in de prediking zal het hoge woord er uit moeten. De mens gaat niet verloren, hij is het. Dat moet hem in liefde en in bewogenheid gezegd worden. Als hij dit hoort en het beseft zal hij begrijpen, dat hij een Verlosser nodig heeft. Dan mag die mens verlossing en vergeving vinden aan de voet van het kruis. Iemand die deze weg gaat vindt vrede en is geborgen voor tijd en eeuwigheid. Het gaat om de verkondiging van het Woord en de overtuiging van zonde door de Heilige Geest. Door de persoonlijke aanvaarding van het lijden en sterven van Jezus, Gods Zoon, kan de mens vergeving van zonden ontvangen. Zo wordt Gods toorn van hem afgewend. Dan zal er diepe eerbied voor God zijn en de eerste stappen op de weg van de heiligmaking gezet worden. Wie deze weg bewandelt zal weten wat vreugde is. Geen opgepept gevoel maar diepe vreugde waarvoor geen woorden te vinden zijn. Vanuit dit perspectief wordt aandacht besteed aan Warrens boeken.

1.2 Doelgericht Leven

In deze tijd wordt er weinig of bijna niet meer gelezen. Er heeft een verschuiving van woord- naar beeldcultuur plaatsgevonden. Het actief lezen is vervangen door het passief kijken. De boeken hebben hun plaats aan televisie en video moeten afstaan. Dit heeft tot taalverarming geleid. De woorden betekenen vaak niet meer wat ze vroeger betekenden. Als vroeger over God gesproken werd wisten gelovigen en ongelovigen dat het over de God van de Bijbel ging. Dat is vandaag niet meer zo. God? Welke bedoelt u? Zo is ook de naam van Jezus alom bekend. Maar welk beeld wordt er bij het noemen van die naam opgeroepen? In zijn Tweede Brief aan de Corinthiërs 11.4 schreef Paulus: "Want indien de eerste de beste een andere Jezus predikt, die wij niet hebben gepredikt, of gij een andere geest ontvangt, die gij niet ontvangen hebt, of een ander evangelie, dat gij niet hebt aangenomen, dan verdraagt gij dat zeer wel." Dat is nogal wat. De prediking van een andere Jezus, een andere geest, een ander evangelie in de gemeente van Christus blijkt tot de mogelijkheden te behoren. Als dat in Paulus' tijd zo was, hoe staat het er dan vandaag voor?

In het boek *The Purpose Driven Life* (Doelgericht Leven) moedigt Warren de mensen voor dag 11 aan om het "adem-gebed" te beoefenen. Het herhalen van woorden en zinnen in een soort mantrastijl gebed. Dit soort "gebed" is hetzelfde als wat in Hindoe-yoga en Zen-Boeddhisme wordt aangetroffen.

Deze informatie staat op de hieronder vermelde website. In een artikel onder de titel "Evangelische Leiders promoten New Age en Oosterse Spirituele Praktijken."¹³

Dit herinnert aan Paulus' oproep: "En neemt geen deel aan de onvruchtbare werken der duisternis, maar ontmaskert ze veeleer," Ef. 5.11. En "... welke gemeenschap heeft het licht met de duisternis?" 2 Cor. 6.14 Het is de introductie tot mystiek, tot centreren gebed. Dit is volkomen onbijbels.

Volgens Brinkman is het de bedoeling dat de persoon, die zich hiermee bezighoudt, in plaats van normaal gebed of dankgebed nu de stilte moet zoeken, en, vanuit de juiste lichaamshouding (!) vervolgens '**in een staat van meditatie**' (zijn nadruk) komt. Citaat: "Deze manier is niet anders dan de meditatietechniek, die in het Hindoeïsme, Yoga, New Age en andere oosterse stromingen wordt aangetroffen. Dit sluipt binnen in evangelische gemeenten. Volgens voormalig New-Age aanhanger en onderzoeker Dave Dombrovski heeft dit ondermeer alles te maken met de grote invloed die er uitgaat van onder andere Rick Warren, de man die het '*Doelgericht leven*' en '*Doelgerichte Gemeente*-programma heeft bedacht."¹⁴ Dit roept de vraag op waar evangelische gelovigen eigenlijk mee bezig zijn.

In hetzelfde boek van Warren staat op pag. 57 een opmerkelijke uitdrukking. "Jezus stond op een tweesprong op de weg. Zou hij zijn doel nastreven en God verheerlijken, of zou hij terugschrikken en een comfortabel en ik-gericht leven lijden?" Hoe kijken we daar nu tegen aan?

Van Internet kan een document van David Sheldon gedownload worden.¹⁵ Daarin stelt Sheldon de vraag hoe iemand de persoon en aard van de Here Jezus, de Zoon van God, beziet. Dit wordt nog belangrijker als Warren zijn lezers voorhoudt, dat zij voor dezelfde keus staan. Jezus en de mens worden als gelijkwaardig afgeschilderd alsof ze dezelfde keus zouden kunnen maken. Er wordt volkomen aan voorbijgegaan, dat Jezus, de Zoon van God, als enige ooit in het hele universum, twee onvermengbare naturen in één Persoon verenigt: Hij is èn God, èn mens. Conclusie: Warrens standpunt is bijbels onhoudbaar. Zijn uitspraak is de aantasting van de Persoon van Jezus. Sekten kunnen op tweeërlei manier ontmaskerd worden. Ze tasten de Persoon en/of het werk van Jezus aan. Dit is Nee-vangelisch.

In een eveneens te downloaden artikel gaat Brian Jonson in op de zogenaamde exponentiële groei. Het voorbeeld van de Christenen in Berea die naar de apostel Paulus hadden geluisterd mag nog wel eens genoemd worden. Zij onderscheidden zich gunstig van de gelovigen in Thessalonica, "daar zij het woord met alle bereidwilligheid aannamen en dagelijks de Schriften nagingen, of deze dingen zo waren," (Hand. 17.11)

¹³ www.lighthouse-trails.com

¹⁴ Rudy Brinkman /www.bijbelaktueel.org

¹⁵ <http://www.ATRUEANDFAITHFULWITNESS.COM/fork.htm>

Jonson noemt Warrens onderwijs over de exponentiële groei "schokkend onderricht." We worden met indrukwekkende termen geconfronteerd. Wat is het geval? Exponentiële groei bij Warren houdt in, dat je een nul plaatst achter het getal dat je in je hoofd hebt. Als je gemeente honderd leden telt, zet je er een 0 achter. Dit is een Gemeentegroei strategie waarvan hij zegt, dat dit het belangrijkste principe is. Onder verwijzing naar Hand. 2.46-47 vraagt Jonson zich af of de Gemeente een organisatie of een organisme is. In die tekst staat: "En de Here voegde dagelijks toe aan de kring, die behouden werden." Dat is organisch, niet organisatorisch.

Warrens benadering brengt bij Jonson de namen van Norman Vincent Peale en Robert Schuller in herinnering. Warren bezocht Schullers School voor Gemeentegroei. Hun nadruk op zelfwaarde en pragmatisme zijn duidelijk in Warrens filosofie terug te vinden. Deze leiders beweren, dat iemand met zijn gedachten de werkelijkheid kan veranderen. Jonson verbaast zich erover hoe Warren als predikant van de grootste Baptistengemeente van de Zuidelijke Baptisten ter wereld, steun van een man kan krijgen, die de zonde ontkent en het evangelie volledig kwijtgeraakt is. Jonson zegt dat als deze Zuidelijke Baptist door een moderne Charismaticus vervangen werd het niemand opgevallen zou zijn. Wie spreekt hem aan op zijn verkeerde leer en mensgerichte theologie? Hoe kan dit zo aanvaard worden? Wie roept hem ter verantwoording? Hoe kan dit gebeuren? Jonsons antwoord is kort: pragmatisme. Vele predikanten, zegt hij, zijn ongelukkig en zelfs depressief met hun kleinere gemeenten. Hij eindigt met de opmerking dat er een honger naar Gods Woord in het land is geen honger naar Mega-kerken of Warrens boeken.¹⁶

Als commentaar voegen we daar aan toe, dat Pragmatisme niet anders betekent dan: als het werkt is het goed. Voor het zaken- en bedrijfsleven mag dit van toepassing zijn. Voor de Gemeente van Christus is het funest. Voor het werk van de Heilige Geest is geen alternatief.

1.3 Warrens Vriendenkring

1.3.1 Robert Schuller

Een Oud-Hollands spreekwoord zegt: Waar je mee omgaat, word je mee besmet. In zijn boek *Power Religion* (Kracht Godsdienst) geeft Horton een analyse van de bewegingen in het evangelische kamp. Hij wil daarmee mensen aan het denken zetten.¹⁷ Hij zegt veel geleerd te hebben van mensen met wie hij van mening verschilde. Volgens hem worden belangrijke waarheden over het hoofd gezien. Hij probeert na te gaan waarom christenen van hun opdracht en christelijk geloof afwijken.

¹⁶ http://www.monergism.com/thethreshold/articles/questions/RichWarren_growth.html

¹⁷ Horton, Religion. p. 15

Hij is gericht op waarheid, niet op ervaring die nagebootst kan worden.¹⁸ Met Francis Schaeffer behoort George M. Marsden tot hen, die een diepgaande studie van de evangelische beweging gemaakt hebben. Robert H. Schullers gestichte en pastoraal geleide Crystal Cathedral in Californië heeft heel wat tongen losgemaakt en tot vele publicaties geleid. Er bestaat nog steeds aanzienlijke weerstand tegen Schullers theologie. In zijn mensgerichte benadering zegt Schuller, dat het probleem van de mens niet is dat hij te groot, maar dat hij te min over zichzelf denkt. Zo legt hij de tekst van Phil. 2:7-8 uit. "Jezus kende zijn eigenwaarde, zijn succes voedde zijn zelfachting... Hij onderging het lijden van het kruis om zijn eigenwaarde te heiligen. Hij droeg het kruis om uw eigenwaarde te heiligen. En *het kruis zal de egotrip heiligen*. (Cursief in het origineel)"¹⁹ Erger kan het niet!

Ondanks zijn onbijbelse uitspraken oogst deze prediker de bewondering van evangelische gelovigen. Schuller ziet het niet zitten als Christus zelf zondaars tot bekering roept. Hij is van mening dat nooit iets in de naam van Christus en onder de christelijke vlag gedaan is wat zo vernielend voor de menselijke persoonlijkheid uitpakt als de onchristelijke strategie om te proberen mensen van hun verloren en zondige staat bewust te maken.²⁰

Bekering is niet anders dan de verandering van een negatief naar een positief zelfbeeld. De filosofie van de Romantiek leidde tot de opkomst van de psychologie, die vooral in Amerika snel wortel schoot. Het bood een andere mogelijkheid dan theologie. Horton zei, dat de studie van de eigen persoonlijkheid en zelfbewustzijn de studie van God en zijn verlossende daden verving. De studie van theologie zou moeten beginnen met de studie van het menselijke bewustzijn. Daarom gaf Schuller aan zijn boek *Self-Esteem* (Zelfachting) als ondertitel "De Nieuwe Hervorming" mee.²¹ Tijdens onze studie in Amerika in 1982 kwam dit boek uit en leidde in evangelische gemeenten tot grote beroering. Horton valt over de therapeutische revolutie van de 20^e eeuw, waarbij uiteindelijke zelfachting als belangrijker gezien wordt dan zonde en genade.²²

Op bijbelse grond geloven wij, dat de natuurlijke mens in zonde verloren is. Pas als de mens zich van zijn tragische situatie bewust wordt, zal hij beseffen, dat hij een Verlosser nodig heeft. Als hij niet van zijn verlorenheid overtuigd is, waarom zou hij naar verlossing verlangen? Verlossing, waarvan? Maar de zondeval, de zonde en de genade zijn zaken, die Schuller verwerpt. Zijn mensbeschouwing is vrijzinnig. Des te triester is het wanneer zijn visie van evangelische kansels verkondigd wordt. In zijn prediking zet hij de mens op een voetstuk en wil hem het *Onze Vader* anders leren bidden.

¹⁸ Horton, Religion. p. 17

¹⁹ Hunt, Seduction. p. 15

²⁰ CT. Oct. 5, '84. p. 12

²¹ Schuller, Esteem. pp. 1-176

²² Horton, CRN. Journal. p. 7

Hij zet zich in voor een nieuwe Reformatie. Wanneer wij als kinderen Gods aangenomen zijn, verandert volgens hem de kern van ons leven van schaamte naar zelfachting. Dan kunnen we bidden, "Onze Vader, die in de hemelen zijt, *onze* (zijn cursief) naam is eervol." Zo wordt voor de moderne mens de basis gelegd om een goed gevoel over zichzelf te hebben.²³

Het is geen wonder dat de Vrije Evangelische predikant Angus McDonald reageerde met "dit fundament (van Schuller) is een mengsel van ijzer en leem." Naast een tamelijk duidelijke reformatorische theologie heeft Schuller een aardsgebonden psychologie geplaatst. McDonald verzet zich tegen de herdefinitie van zonde als psychologisch misbruik van onszelf. Hij merkt terecht op, dat de herformulering van het *Onze Vader* aan "Godslastering grenst." Wat McDonald in 1982 nog meer verontrustte was, dat bekende evangelische theologen als Clark Pinnock en David Hubbard (president van Fuller Theological Seminarie) instemden met Schullers boek.²⁴

In een uitgebreid artikel heeft George Sweeting, president van Moody Bible Institute in Chicago, meer dan 20 jaar geleden, Schullers boek geanalyseerd. Hij ontdekte "neo-orthodoxie, existentialisme, vrijzinnigheid en humanisme, die hun weg door het boek banen. Het toont Schullers volkomen gebrek aan toewijding aan een gezaghebbende Schrift aan."²⁵

Uit Gordon Fee's *The Cult of Prosperity* (De Welvaartscultus) citeerde McConnell (p. 13) Fee deed een veelzeggende uitspraak: "Het Amerikaanse Christendom wordt snel geïnfecteerd door een verraderlijke ziekte, het zogenaamde "welvaarts- en gezondheidsevangelie," maar het heeft weinig van doen met de inhoud van het Evangelie zelf. In onbeschaamde vorm zegt het eenvoudig: dien God en haal je gelijk. In de meer gerespecteerde – maar kwaadaardige - vorm bouwt het kristallen kathedralen van vijftien miljoen dollar ter ere van de rijke voorstedelijke Christenheid. Schuller dient als voorbeeld van de opvatting, dat geloof tot materieel succes leidt."²⁶ (Hoe is de stand van zaken in Nederland op dit punt?) Schullers houding ten opzichte van andere godsdiensten blijkt uit het bestaan van de werkgroep "Christen en Moslim voor Vrede" in zijn Kristallen Kathedraal. Hij ontkent het verschil tussen Bijbel en Islam. Tegen de Iman Alfred Mohammed zei hij: "Als ik over honderd jaar terug zou komen en zou al mijn nakomelingen als Moslim aantreffen zou me dat niet hinderen zolang ze maar geen atheïsten zijn," zo meldde de *Grand Rapids Press* van 1 september 1997. Hij ziet ook uit naar "samenwerking met alle godsdienstige leiders voor de proclamatie van godsdienstige waarden, die een wereldgemeenschap zouden kunnen voortbrengen,"

²³ Schuller, *Esteem*. p. 69

²⁴ McDonald, *Beacon*. 15.1.'83. p. 17

²⁵ Sweeting, *Moody*, May '83, p. 10

²⁶ Ellingsen, *Evangelical*. p. 249

aldus *The Orange County Register* van 25 April 1993.²⁷ Als we dit te horen krijgen is de reactie, dat we hier niets mee van doen willen hebben. Hoe kunnen evangelische christenen zich hiermee inlaten?

Prof. dr. D.A. Carson is hoogleraar aan Trinity Evangelical Divinity School, Deerfield, bij Chicago. Deze Universiteit verzorgt de predikantsopleiding voor de EFCA, de Evangelical Free Church of America, (Vrije Evangelische Gemeenten in Amerika). Hij haalt een citaat van Martin Marty aan dat "als je 500 evangelische leiders in Amerika zou vragen of de theologie, die in de Crystal Cathedral gepreekt wordt echt evangelisch genoemd kan worden 400 à 450 van hen dit ronduit zouden ontkennen."²⁸ Sommigen beschouwen Schuller als een evangelical. Dit is dus niet het geval.

Bühne meldt dat "op 5 november 1961 Norman Vincent Peale Schullers Crystal Cathedral met een toespraak opende. Peale is de man van het positieve denken. Schuller is de vertegenwoordiger van het mogelijkheden-denken, een andere naam voor Peale's positieve denken."²⁹

Schuller houdt van show. In 1988 verscheen in het Franse *Geo Magazine*, met een oplage 600.000 exemplaren, een geïllustreerd artikel over de Crystal Cathedral. Met behulp van een laatste technisch snufje daalde een engel gracieus neer in de kathedraal. Ze (!) schreed in de richting van het platform waar Schuller haar opwachtte. Deze vrouwelijke engel had de schoonheidswedstrijd van de vrouwelijke leden van de gemeente gewonnen. Nu was ze de mooiste seraf.³⁰

Jezus Christus behoort als Verlosser in het midden te staan. Nu wordt een mens, nota bene, als Seraf (lees Jes. 6.1-6) in het middelpunt van het heiligdom geplaatst. Er is niets mis met vrouwelijke schoonheid, maar het gaat hier om de eredienst. Alles is aanwezig. Een prachtige kathedraal, indrukwekkende koren, majestueuze orgels, massale gemeentezang, blijde gezichten, een vrolijke atmosfeer. Wat wil je nog meer?

In 1991 schreef Dr. R. Kranenburg van de Vrije Universiteit van Amsterdam het artikel "New Age in Crystal Cathedral."³¹ Hij zei, dat in de 19^e eeuw de opvatting van New Thought (Nieuwe Gedachte) verkondigd werd, dat ziekte het gevolg van negatief denken was. Uit diezelfde bron stammen de gedachte van Peale's positieve denken en Schullers mogelijkheden-denken. Zijn filosofie ligt heel dicht bij die van de New Age. Hij voorziet die van een christelijk tintje.

In 1993 lichtte David E. Wells toe, dat Harry Fosdick een vooraanstaande liberaal en propagandist was van de onbeperkte innerlijke mogelijkheden van de mens.

²⁷ Nestvogel, Informationsbrief. Nr. 197. '99. p. 28

²⁸ Carson, Gagging. p. 455

²⁹ Bühne, Feuer. pp. 211-212

³⁰ Crespy, Geo. Avr. '88. pp. 83-90

³¹ Kranenburg, Trouw. 2.9.'91

De innerlijke aanleg van de mens wacht er slechts op om ontdekt en gevoed te worden. Van Fosdick gingen de ideeën over op Norman Vincent Peale en vandaar op Robert Schuller. Nu zijn ze gemeengoed in de evangelische wereld geworden. Dit moeten evangelische christenen toch weten. En als ze het niet weten, moet het hen toch uitgelegd worden!

Bruce Larssen had het aan het goede eind toen hij het had over Peale's zogenaamde relationele theologie als een vrijzinnige opvatting van de menselijke natuur.³² Dit is precies wat het is. Niet Christus maar de mens staat centraal. Niet het kruis van Golgotha voor het plaatsvervangende lijden en sterven van Christus voor de zondaar bezet de centrale plaats maar de "heiliging van het ego van de zondaar." Dit is een ander evangelie. De huidige Nederlandse voorzitter van The Hour of Power, zoals het TV-programma van Schuller heet, is de rooms-katholieke voormalige minister-president A. van Agt. De opnieuw hervatte TV uitzendingen van de Crystal Cathedral tellen 15.000 supporters en 40.000 gezinnen in Nederland, die de diensten bekijken. Nog erger is, dat bekende reformatische en evangelische leiders dit werk aanprijzen.³³

De discussie in de pers geeft aan, dat de theologie van Schuller en zijn benadering niet doorzien worden. De vlekkeloze verzorging van de TV-dienst vanuit de kathedraal, de psychologie en de presentatie zijn oogverblindend. Mensen zijn diep onder de indruk. Met een gestroomde opeenvolging van afwisselende delen zit er vaart in de liturgie. Er spreekt iemand met een uitgesproken charisma, die weet hoe hij de voor het interview uitgenodigde gast en ook de enthousiaste kerkgangers moet aanspreken. Geen wonder, dat mensen zich tijdens en na de dienst goed voelen. Het valt de toeschouwers niet op, dat de luxe verpakking geen boodschap van de volkomen verdorvenheid van de mens bevat net zo min als de mogelijkheid van een volkomen verlossing. De menselijke persoonlijkheid wordt ten koste van Jezus Christus verheerlijkt. Er wordt beweerd, dat door deze televisie diensten mensen naar de kerk zijn gekomen. Maar worden ze daar tot Christus of tot een bepaalde vorm van christelijke levensstijl gebracht? Er vindt een subtiele verschuiving van Christus naar de mens plaats. Voor de mens doet het gevoelsmatig prettig en weldadig aan, maar het is zeer misleidend. Deze Schuller is een vriend en voorbeeld van Rick Warren.

1.3.2 David Yonggi Cho

Yonggi Cho is bevriend met bekende personen van Fuller Theological Seminary als C. Peter Wagner, alsook met de inmiddels overleden John Wimber de leider van de (charismatische) Derde Golf.

³² Wells, Truth. p. 178

³³ Klinken, RD. 20.9, p. 3 en 18.10.'99. p. 3

Cho heeft grote invloed op de Gemeentegroei Beweging en gaf er colleges over op Fuller Seminary. Hij is ook bevriend met Robert Schuller. Cho hanteert onbijbelse begrippen zoals visualisatie, die teruggaat op een boeddhistisch occulte traditie. Via hem komen een aantal onbijbelse begrippen - zoals het incubatie-begrip - in de Evangelische Beweging binnen.³⁴ Bij bestudering van Gods Woord en Cho's toepassing ervan voor het geestelijk leven blijkt, dat zijn voorstelling van zaken aantoonbaar onbijbels is. Paul - sinds Pasen 1992 - David Yonggi Cho, is de predikant van de grootste (Pinkster-) gemeente ter wereld in Seoul, Korea met 750.000 leden. Door zijn boek *De Vierde Dimensie* is hij wereldwijd bekend geworden.³⁵ Voor de Franse editie van 1986 heeft Robert Schuller het Voorwoord geschreven. Opvallend genoeg ontbreekt het in de Nederlandse editie van 1988. In zijn boek is Cho de verkondiger van een incubatie-theorie. Het betekent, dat als iemand iets van God begeert het begeerde doel de bidder met alle bijzonderheden duidelijk voor ogen moet staan anders weet God niet wat van Hem gevraagd wordt. Om dat probleem op te lossen heeft Cho het incubatiebegrip ingevoerd. De gelovige moet gedurende kortere of langere tijd op een zaak *broeden*. Dit ontleent Cho aan het "zweven" van Gods Geest boven de wateren in Gen. 1.2. Bij de doorlichting van zijn uitleg aan de hand van tientallen Oudtestamentische teksten blijkt, dat deze opvatting onhoudbaar is. De medische term "incubatie" geeft de tijd tussen de besmetting en het uitbreken van de ziekte aan. Dit vergeestelijkt hij als de tijd, dat iemand iets van God begeert totdat zijn gebed verhoord wordt. In zijn visie deelt hij de incubatie-tijd in vier fasen in. Daarin moet de bidder volgens hem het volgende doen:

- a. het stellen van een nauwkeurig omschreven doel,
- b. het koesteren van een brandend verlangen,
- c. het bidden om zekerheid,
- d. het spreken van de taal van de bijbel.³⁶

Als bijbelse onderbouwing voor die geestelijke incubatie gebruikt Cho het verslag van Exodus 7.8 tot 11.7. Daarin ziet hij het incubatie-principe uitgewerkt, dat hij opdeelt in vier fasen. Wat blijkt?

1.de slangen zijn PLOTSELING aanwezig.....	Ex.	7.8-12
2.het water verandert ONMIDDELLIJK in bloed.....		7. 20
3.DIRECT na de tussenkomst van Aäron verschijnen de kikkers		8. 2
4.het stof verandert INEENS in muggen.....		8.17

³⁴Berghem, Doorlichting

³⁵Bühne, Propheten. p. 86

³⁶Cho, Dimensie. pp. 15, 26-27, 30

5.de steekvliegen arriveren ZONDER DRALEN.....	8.20
6.BINNEN 24 UUR sterft het vee....	9.5-6
7 ZEER SNEL verandert de as in zweren bij mens en dier	9. 10
8. DE VOLGENDE DAGEN ...	9.18-24
9.de sprinkhanen gehoorzamen IN DEZELFDE TIJD.....	10.4
10.de duisternis valt IN DE OGENBLIKKEN DIE VOLGEN.....	10.21-22
11.TEGEN MIDDERNACHT van diezelfde dag stierven de eerstgeborenen van mens en dier.....	11.4-5

De nauwkeurige tijdsaanduidingen in Exodus 7.8 tot 11.7 bewijzen nu juist het omgekeerde van wat Cho beweert. Alles wat zich in dit hele gebeuren afspeelt vindt praktisch direct plaats. De bewijsvoering vanuit de Exodus-passages klopt niet. Bovendien zijn er vele generaties christenen geweest, die nooit van incubatie hebben gehoord. Zij hebben nooit over de mogelijkheid kunnen beschikken om situaties naar hun hand te zetten. Men kan toch moeilijk beweren, dat geen van hen een bloeiend geloofsleven heeft gekend. Ook nu zijn er nog tallozen, die zonder incubatie, een gezond geestelijk geloofsleven bezitten, en normaal functioneren. De werkwoordsvorm "zweefde" van Gen. 1.2 is door een mysterie is omgeven. Het spreekt over het handelen van de Geest Gods. Bij studie van het "zweven" in de Hebreeuwse grondtekst van het Oude Testament blijkt Cho's incubatie-model onhoudbaar. Hoe bidt Cho?

Tijdens een gezamenlijk ontbijt met Cho stelde Warren hem vragen over het gebed. Cho zei van het gebed afhankelijk te zijn. Hij kon niets doen zonder de zalving van de Heilige Geest. Voor een beginnende predikant gaf hij het advies, dat hij een zeer positieve houding (verg. Peale/Schuller) in zijn bediening moet hebben. Verder, dat hij dromen en visioenen moet hebben waardoor God werkt. Ze komen vanuit het Woord van God. Cho zegt dat de Heilige Geest altijd door bijbelstudie werkt. Er moet veel gebeden en op de Heer gewacht worden.³⁷ Een vreemd klinkend antwoord.

Maar wat verstaat Cho onder bidden? Kan bidden verkeerd zijn? Zijn gemeenteleden hadden er een probleem mee, dat er bij yoga-beoefenaars en boeddhisten genezingen plaatsvonden. Voor haar genezing ging een zieke vrouw tevergeefs naar verschillende kerken maar ze werd niet genezen. Een boeddhistische monnik nam haar mee naar een grot waar veel mensen in gebed waren. Daar werd ze genezen. Als Pinkstervoorganger had Cho er moeite mee dat de duivel deze dingen wel kan doen maar dat het in de gemeente van Jezus Christus niet lukte. Daarop heeft hij gevast en gebeden. "Toen zei de Heilige Geest tegen Cho: Kijk eens naar de Sokagakkai.

³⁷ <http://www.godandgays.org/cho.html>

Zij behoren Satan toe; de menselijke geest smelt samen met de geest van de boze vierde dimensie en samen met de boze vierde dimensie voeren zij heerschappij over hun lichaam en hun omstandigheden.”³⁸ Dit zijn duistere praktijken. Het is een uitleg, die op geen enkele manier op Gods Woord terug te voeren is. Het is ondenkbaar, dat de Heilige Geest aan een christen de satanische Sokagakkai als voorbeeld ter navolging zou geven hoe een christen moet bidden. Warren verkeert in vreemd gezelschap.

1.3.3 Bill Hybels

Bill Hybels is een Neo-Evangelical, die nadruk op de noden van de buitenkerkelijken legt. In zoeker-vriendelijke diensten werkt hij met creatieve evangelisatie zoals met entertainment, drama, humor en popmuziek. Hij omhelst psychologie, counseling technieken en promoot zelf-achting. Zijn collega's zijn Robert Schuller en C. Peter Wagner (de pinkster-theoloog van Fuller Theological Seminary). De zwakte van Hybels ligt in de sterke banden met Schuller, een voorstander van onbijbelse relaties met andere geloven zoals met Mormonen en Moslims. Hybels gebruikt marketing methodes waarmee hij ontdekt wat mensen willen en ontwerpt dan programma's, die de mensen op hun gemak stellen zodat zij zonder schaamte of schuldgevoelens van een bijeenkomst kunnen genieten. Het resultaat is een 'soft evangelie' dat in een klimaat van vermaak, van drama, humor en popmuziek wordt gepresenteerd. Voor drama heeft Hybels een eigen catalogus met drama sketches laten verschijnen met meer dan 600 titels. Een dozijn van deze titels handelt over de zelfachting van de mens.³⁹ Hybels en zijn vrouw hebben humanistische psychologische counseling ondergaan en hun gemeente heeft fulltime psychologen in dienst.

Tussen 1989 en 1994 bestudeerde de socioloog en theoloog G.A. Pritchard Hybels Willow Creek kerk. Het stelde vast, dat de 'positief denkers' en 'succes predikanten' Norman Vincent Peale en Robert Schuller hun stempel op Willow Creek drukten. Daarvan heeft Hybels zich sindsdien gedistancieerd. Wel bracht hij wereldse attributen in de kerk zoals moderne muziek, drama en video-clips. Amusement wordt niet als einddoel maar als middel gebruikt. Het probleem is, dat zonde, heiligheid en het kruis minder vaak gebruikt worden om de onkerkelijken niet voor het hoofd te stoten. Het profetische lijkt ingeruild voor het diplomatieke. Willow Creek heeft moeite met het evenwicht tussen de pleitende priester en de confronterende profeet. Betreurenswaardig is het pragmatisme: het werkt dus is het goed.⁴⁰

Onder de titel "Als Bill Hybels niet meer trekt" schreef de Duitse Bettina Böhm vanuit een eigen vrije evangelische invalshoek.

³⁸ Cho. Dimensie. p. 40

³⁹ Hybels. Catalog

⁴⁰ Pijnacker Hordijk, Heil. Dec. 1997

Van de jeugdpredikant van Willow Creek tekende ze op, dat de mensen tussen 18 en 24 jaar niet meer in de dienst komen. Veel betekenend is, dat er geen aansluiting meer plaatsvindt met de nu bestaande Willow-Creek gemeente waarvan de gemiddelde leeftijd rond 40 jaar ligt. Deze jongeren voelen zich niet thuis bij de ouderen door wie dit werk uiteindelijk mogelijk is geworden.⁴¹ Over wereldgelijkvormigheid gesproken!

2. De Opmars van de Mystiek

2.1 New Age

Het volgende gaat over de New Age Beweging waarin het occulte respectabel gemaakt wordt. In 1989 verscheen een boek waarin de New Age-beweging als de meest populaire nieuwe godsdienst werd aangekondigd. Het is een verzameling van een groot aantal moeilijk te onderscheiden groepen. Een bont gezelschap waarin ieder zijn eigen weg gaat en los van de ander staat. Er bestaan overeenkomsten maar ook grote tegenstellingen. New Age bestaat niet uit een aangesloten eenheid van gelijkgezinde gedachten en opvattingen. Aandacht wordt besteed aan die bewegingen, die van direct belang voor evangelische christenen zijn. In deze beweging wordt ook, net als bij Cho, de visualisatie aangetroffen. Iemand, die een bepaalde situatie wil beïnvloeden moet zich nauwkeurig voorstellen hoe hij een bepaald doel wil bereiken. Het geestelijk oog moet op een geestelijk scherm geprojecteerd worden. Deze occulte, dat is door God verboden praktijk is in het Christendom binnengedrongen. In zijn boek geeft de Koreaanse Pinksterleider Paul Yonggi Cho een beschrijving hoe hij aan God om een bureau vroeg.⁴² In zijn gebed moest hij een nauwkeurige beschrijving van dat bureau geven. Houtsoort, kleur en afmeting moesten vermeld worden, anders kon God zijn gebed niet verhoren. En zo kreeg hij het ook. Dit is heeft niets met Gods Woord te maken heeft, integendeel. Het tijdperk van de Pisces, het tijdperk van de Vis, het symbool van de eerste Christenen, is voorbij. De hogepriesteres van New Age, Shirley MacLaine, gelooft dat het Aquarius-tijdperk, van de Regenboog, al aangebroken is. De New Age doortrekt de theologie van een groot aantal alternatieve godsdiensten en bewegingen. Zo bijvoorbeeld bij de Mormonen waarvan de stichter diep bij het spiritualisme betrokken was en hij vaak in verbinding met geleide-geesten (demonen) stond. In Amerika valt de invloed van New Age ook af te lezen aan de verschuiving van godsdienstig geloof.

⁴¹ Böhm, Dran. 1996

⁴² Cho, Dimensie. p. 18

New Age is een bewolkt soort godsdienst, die vage connecties met het Christendom en de belangrijkste geloven van het Oosten heeft aangevuld met een, nu en dan plaatsvindend, vleugje pantheïsme en toverij. New Age is een namaak Christendom. Daar het op het Westen gericht is valt het niet te verwonderen dat er talrijke pogingen gedaan worden om New Age bij het Christendom te laten aansluiten. Er wordt vaak naar de Bijbel en naar wonderen verwezen. Er bestaat zelfs een nogal prijzige Cursus in Wonderen, die enkele jaren geleden in een boekhandel in de Zuid Duitse stad Freiburg te koop lag. New Age heeft niet alleen elementen aan Hindoeïsme en Christendom maar ook aan oude heidense godsdiensten en stammen spiritisme ontleend. Ook het Shamanisme, een spiritistische methode, is populair in New Age. Deze Beweging heeft niet alleen de cultuur en zakenwereld en de opvoeding maar ook het Christendom beïnvloed. Dave Hunt and T.A. MacMahon stellen, dat New Age-opvattingen in alarmerend tempo het evangelische Christendom zijn binnengedrongen.

Deze schrijvers noemen Yonggi Cho en Robert Schuller met hun nadruk op visualisatie en positief denken. Dit herinnert aan Norman Vincent Peale met zijn: "je weet niet welke kracht je in je hebt. Je kunt je wereld maken zoals jij je die wenst. Verder komt men namen van Agnes Sanford en Morton Kelsey en Richard Foster tegen.⁴³

Sanford was sterk verantwoordelijk voor de introductie in de Kerk van visualisatie en de genezing van herinneringen Hunt zegt, dat wat gevisualiseerd wordt nu gezien "als realiteit die door de (menselijke) geest wordt geschapen, die zelfs greep krijgt op de natuurlijke wereld. De intieme relatie tussen denken, spreken, en zien, en de kracht, die daardoor vrijkomt heeft gedurende duizenden jaren de basis gelegd voor de occulte theorie"⁴⁴

Dit zijn voor evangelische christenen onbekende en bijbelvreemde opvattingen. Op het terrein van de innerlijke genezing en de genezing van herinneringen maakt Francis MacNutt deel uit van een groep mensen als Rita Bennett, Ruth Carter Stapleton,⁴⁵ John en Paula Sanford.⁴⁶ Wat moet een evangelische gelovige in Nederland met al die onbekenden? Wie dit voor het eerst onder ogen krijgt komt in de verleiding om het boek maar dicht te doen. Zijn vraag is: wat heb ik er aan? Wat moet ik er mee? Hoewel deze reactie begrijpelijk is, moet die sterk worden afgeraden. Waar gaat het om?

Een schetsmatige genealogie maakt lijnen zichtbaar vanaf de occult belaste Carl Gustav Jung via Agnes Sanford en Morton Kelsey naar de lutheraan Larry Christenson, de charismatische John Wimber en de rooms-katholieke priester Francis MacNutt. De laatste drie hebben onderricht ontvangen van Sanford en Kelsey die zelf, vooral Kelsey, studenten van Jung waren.

⁴³ Tucker, Gospel. pp. 319-354

⁴⁴ Wimber, Healing. p. 157

⁴⁵ Stapleton, Healing.

⁴⁶ Nannen, Jung. p. 387

Kelsey heeft in Zürich gestudeerd en stond in persoonlijke correspondentie met Jung, die hij ook enkele keren persoonlijk bezocht heeft. De genoemde charismatici, Christenson, Wimber en MacNutt, zijn studenten van Jungs discipelen. MacNutt zegt: "in alles wat wij doen trachten wij te bouwen op het fundament dat gelegd is door mrs. Agnes Sanford en andere pioniers op het terrein van de genezings-bediening."⁴⁷

Langs deze weg infiltreert Jungs filosofie niet alleen in rooms-katholieke, maar ook in reformatorische kerken en in evangelische gemeenten. In haar wetenschappelijk onderzoek is Els Nannen tot de conclusie gekomen, dat in Gods huis de vruchten van Jung geplukt worden, die uit occulte wortels voortkomen.⁴⁸ Evangelische christen kunnen zich niet veroorloven om dit niet te weten, nog minder zich er mee in te laten. Schuller is er niet de uitvinder van. De verschillende grote wereldgodsdiensten beginnen zich bewust te worden, dat ze ter wille van het welzijn van de beschaving samen moeten werken. Dit proces is trouwens al jarenlang aan de gang. In het kader van het lang vergeten Conciliaire Proces van 1989, zei Paus Johannes Paulus II, dat we moeten leren om samen in harmonie te wandelen of, tot onze eigen ondergang en die van anderen afdrijven.⁴⁹ Een voormalig Rooms-Katholiek priester, Richard Bennett, heeft in dit kader een uitgebreid artikel over de Mystieke Plaag geschreven.⁵⁰ Mystiek is in, wat is het?

2.2 Richard Foster

Mystiek wordt nu tot in oorspronkelijk conservatief evangelisch milieu aangetroffen. Morrison zegt: "alhoewel hij (Foster) niet in strikte zin een Rooms-Katholiek genoemd kan worden, heeft hij stellig van dezelfde besmette bron gedronken. Daarbij brengt hij vreemde technieken naar de bijbelbladzijden regelrecht in het hart van het Protestantisme. In zijn boek, dat door de (charismatisch) Anglicaanse vicaris David Watson bij de christelijke gelovige was aanbevolen, heeft hij in bijbelse termen de perfecte Oosterse mystieke meditatie neergelegd."⁵¹ Getrouw aan zijn Quaker-traditie geeft hij onderricht in meditatie.

"De volgende zijn twee korte oefeningen, die je zullen helpen om je te "concentreren." De eerste oefening is eenvoudig: handpalmen omlaag gericht, handpalmen omhoog geheven. Het omlaag richten van de handpalmen betekent symbolisch je verlangen om je zorgen aan God over te dragen.

⁴⁷ MacNutt, *Gebed*. 223pp

⁴⁸ Nannen, Jung. pp. 13-23

⁴⁹ Croix, "Pope on Harmony." p. 3

⁵⁰ <http://www.bereanbeacon.org/MysticPlague.html>

⁵¹ Nannen, Jung. p. 364

Na enkele ogenblikken hef je je handpalmen op als een symbool van je verlangen van de Heer te ontvangen, en om het de Heer mogelijk te maken met je geest te communiceren, om je lief te hebben. Van welke Heer wordt hier een antwoord verwacht? Welke opvatting koestert Foster over God? Dit heeft niets met bijbels onderricht of Gods heiligheid te maken. Morrison zegt, dat voor hen, "die er van weten" dit een originele Zen Boeddhistische uitdrukking is voor de periode, die aan de diepere meditatie voorafgaat. "Handpalmen omlaag – handpalmen omhoog gericht, is een bekende psychotherapeutische ontspanningsoefening."⁵²

De tweede oefening heeft te maken met het ademhalingsritme. Morrison, zelf een voormalig vooraanstaand persoon uit de New Age Beweging nu Baptisten predikant, komt tot de conclusie, dat dit geen christelijk gebed is. Het is een parallel met de Tibetaanse Boeddhistische Mahayana traditie waar, in plaats van de Heer en Meester, de boeddhist het beeld van de Boeddha gebruikt.⁵³

Inmiddels is het Zeeuwse Cadzand verrijkt met een boeddhistisch centrum. Hedenesse was vroeger een vormingscentrum van de kerk. Daarna een vakantieoord, vervolgens asielzoekers centrum. Nu is het een Boeddhistische Rustplaats in de polder.⁵⁴ Wie wil mediteren kan er terecht. Ook christenen zijn welkom. Je houdt het niet voor mogelijk.

Van de evangelische gelovige wordt niet verwacht, dat hij met de achtergrond van Fosters mystiek vertrouwd is. Maar het komt op hem af in evangelisch taalgebruik in een boek van een christelijke uitgever. Hij gelooft op die manier een nieuwe benadering tot God te ontdekken, die hem zal helpen in zijn geestelijk leven voortgang te maken. Het gevaar komt niet van de buitenwereld. De geestelijke dreiging van binnenuit is veel erger. Er bestaat behoefte aan goed geïnformeerde evangelische leiders, die in staat zijn deze ontwikkelingen te ontmaskeren en de gelovigen toe te rusten om dit tegen te gaan. Men vraagt zich af hoe het mogelijk is dat boeken als dat van Foster in evangelische boekhandels verkrijgbaar zijn. Weet men eigenlijk wel wat men verkoopt? Of is het voldoende een boek van de plank te nemen, het in te pakken en af te rekenen? Is het een cadeautje? De kassa rinkelt. Waar zijn we als evangelische christenen eigenlijk mee bezig?

Gnostiek en Mystiek zijn nauw met elkaar verbonden, Toen de Gnostiek uitstierf kwam de Mystiek op. Kenmerken van Gnostiek en Mystiek zijn de geringschatting van het verstand of intellect.⁵⁵ Daartegenover luidt het Evangelie: "Gij zult de Here, uw God, liefhebben met geheel uw hart, en met geheel uw ziel en (niet in het minst) *met geheel uw verstand*," Matth. 22.37

⁵² Foster, Discipline. pp. 24-25

⁵³ Morrison, Serpent. p. 365

⁵⁴ PZC. Boeddhistische Rustplaats. 11.4.2005, p. 1

⁵⁵ Morrison, Serpent. p. 349

Mystiek beoogt de uitschakeling van het verstand. Het is duidelijk, dat Gods Woord lijnrecht tegenover de geringschatting van het verstand staat. Het verstand moet niet uitgeschakeld maar aan het Woord onderworpen worden. De vraag is of de Here Jezus en de apostelen een contemplatieve (beschouwende) levensstijl leden en/of mystieke technieken toepasten. Zonder aarzeling zegt Morrison: nee! Jezus deed het niet, zijn discipelen deden het niet, en tijdens zijn bezoek aan Athene deed de apostel Paulus het niet. In tegendeel, "zijn geest werd geprovoceerd toen hij zag dat de stad aan afgoden overgegeven was," Hand. 17.15-34. Veelbetekenend stelt Morrison, dat er nergens in Paulus' adembenemende getuigenis aan de gemeenten, in het boek Handelingen of in de Brieven, ook maar één keer de noodzaak van ascetisme of het terugtrekken uit de wereld in de christelijke wandel wordt genoemd.⁵⁶ Zoals in alle ketterijen zit er een deelwaarheid in de theologie en praktijk van de mystici. Zonder schijn van waarheid en een oppervlakkige overeenkomst met het echte, zou geen enkele ketterij ooit ingang kunnen vinden. Waarachtige verbinding met God is eerder een doorgaande werkelijkheid in het christenleven dan een enkele, hogere, nagejaagde ervaring die in de opwindende roes na verlengde meditatie en andere bewijstzijnsveranderende technieken genoten wordt.⁵⁷

Voor evangelische christenen is mystiek volkomen onbekend terrein. Daar hebben we ook niets te zoeken. Gebrek aan kennis is gevaarlijk. Bij monde van de profeet klaagde God: "Mijn volk gaat te gronde door gebrek aan kennis," Hos. 4.1 Dit mag ons niet gebeuren. Hier past afscheiding.

Over de echte oorsprong van alle mystieke inspanningen citeert Morrison de Decaan van de Open Universiteit, professor Ferguson, zelf een vurig pleitbezorger van mystiek: Er is een Laatste Wezen, soms God genoemd; in zekere zin kan dit Wezen gekend worden; de ziel neemt dit Wezen waar door innerlijk besef; er is een element, een heilige geest, een goddelijke vonk verwant aan het Wezen. Op deze wijze God vinden is iemands ware zelf vinden. Het hoogtepunt van mystiek is de ervaring van eenheid met het Wezen, om zelf Wezen (god) te worden.

Hierbij moet aangetekend worden, dat het vinden van Godzelf in de innerlijke mens nadrukkelijk tegen de Heilige Schrift ingaat. Een verdere kapitale misser is, dat aan Jezus' woorden voorbijgegaan wordt: "Niemand kan tot Mij komen, tenzij de Vader, die Mij gezonden heeft, hem trekke," Joh. 6.44 en "Niemand komt tot de Vader dan door Mij," Joh. 14.6. "Want er is één God en ook één Middelaar tussen God en mensen, de mens Christus Jezus," 1 Tim. 2.5. God kan door niemand benaderd worden dan door de ene Middelaar. Daar is er maar één van: Jezus. Door meditatie technieken en mystieke praktijken God in zijn binnenste trachten te vinden is een buitengewoon

⁵⁶ Morrison, Serpent. p. 389

⁵⁷ ibid. p. 393

ernstige vorm van misleiding; God vinden en met Hem één worden is de oeroude leugen; tot God willen naderen buiten Christus om. Dit is precies wat Satan in de Hof van Eden aan Eva voorstelde. Zelf (als) God willen worden. "Maar God weet, ten dage, dat gij daarvan eet, uw ogen geopend zullen worden, en gij zult als God zijn kennende goed en kwaad," Gen. 3.5.

Ten eerste verwerpt Morrison, dat God tot een pantheïstische 'dimensie van bestaan' boven de normale zinnen wordt gereduceerd. Ten tweede, dat er een veronderstelde 'heilige geest' in alle mensen is; ten derde, het is niet mogelijk in dit 'innerlijk' in te dringen zodat iemand er in verzinkt en zelf dat Laatste Wezen wordt; ten vierde, dit leven is gedegradeerd tot de lagere vorm van een verschijnsel; tenslotte, de afgodische en zelfs godslasterlijke bewering dat "God te vinden is in iemands waarachtige zelf." De verschillende namen, die de mens uitgevonden heeft voor de goden en godinnen van zijn talrijke godsdiensten zijn slechts wisselende culturele uitdrukkingen van dezelfde "Grond van Wezen" waarmee de mystici een identificatie pogen te bereiken.

Vergeten wordt, dat "God eerst tot ons moet komen, voordat wij tot God kunnen gaan." Gebed (ons spreken tot God), gewijde Schriftstudie (God spreekt tot ons), en de wil ons door de Heilige Geest te laten leiden, zijn de wegen, die voor christelijke groei door de Bijbel worden voorgeschreven." Morrison komt tot de conclusie "dat Gnostiek en Mystiek slechts twee verschillende woorden zijn om dezelfde invloed te beschrijven. Beide bieden een satanische inwijding in de oorspronkelijke gnosis door Satan aan onze eerste ouders aangeboden."⁵⁸ De schrijver pleit voor een omkering van deze trend, "tot het slechten van bolwerken, zodat wij de redenering en elke schans, die opgeworpen wordt tegen de kennis van God, slechten, elk bedenksel als krijgsgevangene brengen onder de gehoorzaamheid aan Christus," 2 Cor. 10.4-05.⁵⁹ Evangelische christenen moeten stelling nemen.

Samenvatting en Conclusie

Na alle overwegingen is het nuttig dit alles in een breder kader te plaatsen. De Evangelische Beweging en de Evangelische Gemeenten maken deel uit van de totale samenleving en ondergaan daarvan de invloed. Gelovigen moeten onderscheid kunnen maken tussen cultuur en geestelijk leven. Geestelijk leven heeft bepaalde vormen. Bij iemand, die in het zwart gekleed gaat en geen blijdschap uitstraalt, kan men niet aan zijn cultuur de kwaliteit van zijn geloof afmeten. Hetzelfde geldt voor iemand, die modern gekleed gaat en een glimlach op zijn gezicht heeft.

⁵⁸ Morrison, Serpent. pp. 393-395

⁵⁹ ibid p. 590

Dat uiterlijk, die cultuur, bepaalt niet de echtheid van het geloof. Het gaat om het innerlijk. Anders wordt het als gelovigen, vaak onbewust, meedrijven in de secularisatie. De verwarring van Warren is, dat hij de bijbelse theologie vervangt door menselijke psychologie waarbij je lekker in je vel zit. De misleiding zit in de verpakking. Psychologie verpakt in bijbelteksten. Dat hebben we in 1982-1983 persoonlijk in een uiterst vriendelijke, gastvrije en gulle Vrije Evangelische Gemeente in Amerika meegemaakt. De voorganger was bij Schuller in de leer geweest. Het kostte even tijd om door te prikken dat hij psychologie verkondigde, die in bijbelteksten verpakt was. We zijn vertrokken. Toen al! Gelovigen leven bij het Woord, niet op hun gevoel, althans, dat behoren ze niet te doen. Wat te denken van gelovigen, die zich in (bijna) niets van de wereld onderscheiden. Met de eenwording van Europa en de daarbij behorende Grondwet wordt onze Joods-Christelijke cultuur van 2000 jaar in rap tempo verbouwd. Of we maar voor willen stemmen, want het is zo goed voor ons land en de economie. De geïmporteerde blue-jeans cultuur wordt van buitenaf bepaald en heeft diepgaande invloed op ons dagelijks leven. Op alle mogelijke terreinen bepalen Amerikaanse methodes en technieken het beeld. Europa ondergaat een stormachtige secularisatie waarin Nederland vooropgaat. Die blijft niet voor de deur van kerk en gemeente staan, maar dringt ook daar diep door. De Bijbel noemt het wereldgelijkvormigheid. Dit blijkt duidelijk uit de beschrijving van de achtergronden van de genoemde leidinggevende predikanten in Amerika. Rick Warren is niet uit de lucht komen vallen. Zijn denken heeft oude filosofische wortels. Hij past de principes van zijn voorlopers aan voor zijn huidige doel. Hun wereldse methodes van marketing- en management worden in sommige evangelische gemeenten overgenomen en met een mystieke saus overgoten. Is dit verantwoord? Op grond van Gods Woord zeggen wij nee.

Het woord van de apostel Paulus werd al eerder aangehaald: "Maar gij dan geheel anders, gij hebt Christus leren kennen," Ef. 4.5. Dat moet zichtbaar, merkbaar zijn. In zijn Brief aan de Romeinen schreef de apostel: "En wordt niet gelijkvormig aan deze wereld, maar wordt hervormd door de vernieuwing van uw denken, opdat gij moogt erkennen wat de wil van God is, het goede, welgevallige en volkomene," Rom. 12.2. Bestaat er geen gevaar dat hier valse beschuldigingen worden geuit? Daar moet altijd voor gewaakt worden. Maar wat leert de praktijk?

Praktijkvoorbeeld

We houden ons niet bezig met een theorie of ongefundeerde kritiek. Ter illustratie van boven vermelde bezwaren volgt de kern van een ontvangen e-mail. In een evangelische gemeente werd het boek *Doelgericht Leven* van Rick Warren ingevoerd. Een groot gedeelte van de gemeente stemt er niet mee in.

Als gevolg van de geforceerde invoering wordt beseft, dat deze handelwijze tot een haast niet te voorkomen scheuring kan leiden. Ook werd zonder overleg of toetsing de Nieuwe Bijbel Vertaling (2004) ingevoerd. Daarin hebben sommige bijbelverzen een andere en afgezwakte betekenis gekregen dan in de bekende vertalingen.

Dit voorbeeld bevestigt het eerder genoemde grote verschil in betekenis tussen Hand. 2.38 over "bekering," in de NBG (1951) en "verander je leven," in de NBV (2004). Behalve dat de Warren-methode werd opgedrongen, sluit de afgezwakte Nieuwe Bijbel Vertaling (2004) er naadloos op aan. Gevolg: verwarring. Dit is een soft-evangelie. Maar wie zich er tegen verzet stuit op keiharde weerstand. Soft naar buiten voor onkerkelijken, keihard naar binnen voor broeders en zusters. Scheuring is het gevolg. Is dit wat de Heilige Geest bedoelt?

Onder verwijzing naar de Uittocht van Israël uit Egypte wordt soms de opmerking gemaakt, dat de Egyptenaren, de wereld, van haar schatten beroofd moet worden om in Gods dienst te gebruiken. Pas op! Van de geroofde schatten bouwde Israël het Gouden Kalf. De gevolgen waren verwoestend. Nemen wij deze les ter harte?

In de Bijbel staan teveel ernstige waarschuwingen om die over het hoofd te zien. In Zijn rede over de laatste dingen waarschuwde de Here Jezus zelf voor de komst van vele valse Christussen en valse profeten. Met "de laatste dingen" worden de gebeurtenissen van de eindtijd bedoeld. Daar zitten we middenin. Dit is geen speculatie. De eindtijd brak aan bij de geboorte van Jezus. "En Jezus antwoordde hen (discipelen) en zeide tot hen: Ziet toe, dat niemand u verleide! Want velen zullen komen onder Mijn Naam en zeggen Ik ben de Christus, en zij zullen velen verleiden. Want er zullen vele valse Christussen en valse profeten opstaan en zij zullen grote tekenen en wonderen doen, zodat zij, ware het mogelijk, ook de uitverkorenen zouden verleiden. Zie, Ik heb het u voorzegd," Matth. 24. 4,11 24-25. Al eerder had Hij gewaarschuwd voor "valse profeten ... in schaapsvacht," Matth. 7.15.

Alsof dit niet genoeg was vulde de apostel Paulus verder aan: "Zelf weet ik, dat na mijn heengaan grimmige wolven bij u zullen binnenkomen, die de kudde niet zullen sparen; en uit uw eigen midden zullen mannen opstaan, die verkeerde dingen spreken om de discipelen achter zich aan te trekken. Waakt dan en herinnert u, dat ik drie jaren lang dag en nacht niet heb opgehouden ieder afzonderlijk terecht te wijzen," Hand. 20.30-31. Is dit allemaal aan dovemans oren gezegd? Doen we daar dan niets mee?

In de Brief van Judas, vs 3 staat te lezen: "Geliefden, daar ik mij in alle opzichten beijver u te schrijven over ons gemeenschappelijk heil, zie ik mij genoodzaakt het te doen met de vermaning, tot het uiterste te strijden voor het geloof, dat eenmaal de heiligen overgeleverd is."

Tot het uiterste strijden is de vertaling van het Griekse *agonizomai*, (agonie) en betekent niet minder dan doodstrijd.

Maar zal iemand zeggen, waar zitten die geheime agenten binnen de gemeente dan? Wie wijst ze aan, hoe ontdekt je die? Het is inderdaad geen vrolijke bezigheid. Integendeel. Het is de verantwoordelijkheid van de voorgangers als (onder-)herders en oudsten van de gemeente over de kudde te waken. Er waait een vreemde wind door Gods huis. Het wordt tijd, dat evangelische christenen zich van de situatie bewust worden.

Een ander teken aan de wand is de opbouw van het eens vervallen Romeinse Rijk. Als evangelische christenen kan ons toch het snelle herstel van het oude Rome niet ontgaan. Ook dat behoort tot "de laatste dingen" waar Jezus over sprak. Eén munt, één markt, één Europees leger, straks één president. Straks ook één kerk. De hele wereld is in de ban van Rome.

Uit de beschikbare informatie blijkt duidelijk, dat er in de evangelische wereld en dichterbij huis, in evangelische gemeenten ongewenste ontwikkelingen binnendringen. In de loop der jaren valt in toenemende mate een verschuiving te constateren. Het motto is vandaag: het oude deugt niet, het nieuwe is goed. Het gaat niet langer om kwaliteit maar om kwantiteit. De conclusie is, dat de gemeenten omgebouwd worden. Verzet heeft niets met nostalgie of hang naar het verleden te maken. De goede oude tijd is er nooit geweest. Er komt bijbelvreemd denken en handelen in de gemeenten. Behalve de samenleving worden ook de gemeenten door een culturele revolutie besmet. Een eindeloze reeks van nieuwe bijbelvertalingen. Welke vertaling lezen we nog gezamenlijk in de eredienst? Drie, vier vertalingen, meerdere zangbundels waarvan een met steeds nieuwe aanvullingen. Vernieuwen, veranderen, waar is het eind? Het veroorzaakt verwarring, en verdeeldheid. In de maatschappij wordt de moedertaal verdrongen, muziek en kleding zijn veramerikaniseerd. Unisex. De gemeente van Christus ontkomt hier ook niet aan. Is er ergens in het Oude of Nieuwe Testament een voorbeeld te vinden waarin Gods volk zich aan de omringende cultuur moest aanpassen? Tot grote schade en schande deden ze het wel. Hardleers. Leren wij de les? Kwam er ooit verandering in de eredienst in Israël? Nieuwe vertalingen van het Oude Testament om relevant te zijn? Kwam de laatste apostel, Johannes, vele tientallen jaren na het heengaan van Jezus, met een nieuwe vertaling? Onze oorspronkelijke identiteit raakt verloren, of is ze het al? Hoe was het ook al weer? "Maar gij geheel anders, gij hebt Christus leren kennen!" Dat is onze identiteit! Prijsgeven voor een schotel linzenmoes?

Op welke Europese radio- of televisiezender men ook afstemt, het is alles eenheidsworst. Het tijds- en wereldbeeld wordt achter de schermen beheerst door de machten der duisternis. Daar hebben we het liever niet over. Het Woord leert het ons, en ons geweten overtuigt ons, dat we deze dingen niet kunnen en niet mogen negeren. De vijand bevindt zich niet alleen buiten, zijn geheime agenten zitten in de gemeente van Christus. Daarom...

".... wees krachtig in de Here en in de sterkte Zijner macht. Doet de wapenrusting Gods aan, om te kunnen standhouden tegen de verleidingen des duivels; want wij hebben niet te worstelen tegen bloed en vlees, maar tegen de overheden, tegen de machten, tegen de wereldbeheersers dezer duisternis, tegen de boze geesten in de hemelse gewesten. Neemt daarom de wapenrusting Gods, om weerstand te kunnen bieden in de boze dag en om, uw taak geheel vervuld hebbende, stand te houden," Ef. 6.10-13.

Is dit heksenjacht? Nee! Maar Paulus waarschuwde voor "schijn-apostelen, bedriegelijke arbeiders, die zich voordoen als apostelen van Christus. Geen wonder ook! Immers, de satan zelf doet zich voor als een engel des lichts." Het is dus niets bijzonders, "indien ook zijn dienaren zich voordoen als dienaren der gerechtigheid; maar hun einde zal zijn naar hun werken," 2 Cor. 11.13-15.

Het is hoogtijd, dat de gemeente van Christus op de knieën gaat. Om te overleven moet de Gemeente van Christus zich verootmoedigen. De vaderlandse buitenwereld stort zich in chaos en geweld. De afgoderij van de sport toont dat mensen volkomen losgeslagen zijn. Er is een geval bekend waar gelovigen op Hemelvaartsdag niet naar de kerk kunnen. De weg wordt afgesloten voor wielervedstrijden. Na stevig verzet van de kerkeraad werd het compromis bereikt, dat de dienst niet om 10 uur maar om 9 moet beginnen. Kwart over 10 wordt de straat af- en de luidsprekers aangezet. De Gemeente van Christus moet de werkelijkheid onder ogen zien en ontwaken voor de geestelijke strijd die woedt. We bidden om Opwekking, aan Oppepping hebben we geen behoefte.

"Waakt dan want gij weet niet op welke dag uw Here komt. Daarom weest ook gij bereid, want op een uur, dat gij het niet verwacht, komt de Zoon des mensen," Matth. 24.42, 44. "Kinderen, het is de laatste ure, en gelijk gij gehoord hebt, dat er een antichrist komt, zijn er ook nu vele antichristussen opgestaan, en daaraan onderkennen wij, dat het de laatste ure is," 1 Joh. 2.18.

 **"IK kom spoedig houd vast wat gij hebt,
opdat niemand uw kroon neme,"**

Openb. 3.11

Zie ook website: editor@lighthouse-trails.com

Geraadpleegde Literatuur

- Berghem, K. van. De Doorlichting van Yonggi Cho's Exegese van מרחפת (zweven) in Gen. 1.2. (Doct. Scriptie Evangelisch Theologische Faculteit, Heverlee, 1992.)
- Böhm, Bettina. "Wen(n) Hybels nicht mehr zieht." Jeugblad Dran. Freie Evangelische Gemeinden. (D-58452 Witten: Bundes Verlag GmbH.) 1996.
- Bühne, Wolfgang. Spiel mit dem Feuer. Die drei Wellen des Heiligen Geistes, Pfingstbewegung - Charismatische Bewegung,- Power Evangelism. (4800 Bielefeld: Christliche Literatur- Verbreitung e.V.) 271pp.
- Carson, D.A. The Gagging of God. Christianity confronts Pluralism. (Leicester: Apollos, 1996) 640pp.
- Cho, Paul Yonggi. La Quatrième Dimension. (F-27200 Vernon: Editions Vida. Réimpression 1986) 159pp.
- Crespy, Michel et Tilman Spengler. "Les Marchands de Dieu.» Geo-Magazine No. 110. (Avril 1988).
- Croix, La. Jean-Paul II "Pope on Harmony .
CT. Christianity Today.
- Ellingsen, Mark. The Evangelical Movement. Growth, Impact, Controversy, Dialogue. (Minneapolis: Augsburg Publishing House, 1988) 496pp.
- Foster, Richard J. Celebration of Discipline. The Path to Spiritual Growth. (New York, Hagerstown, San Francisco, London: Haper & Row, Publishers, 1978) 184pp.
- Free, Joseph P. Archaeology and Bible History. (Wheaton, Illinois. Scripture Press, 1962) 396pp.
- Henry, Carl F.H. Frontiers in Modern Theology. A Critique of Current Theological Trends. (Chicago: Moody Press, 1966) 160pp.
- Horton, Michael Scott. The Coming Evangelical Crisis John H. Armstrong. Gen. Ed. Chicago: Moody Press, 1996) 269pp.
- , Michael Scott. CRN Journal. Christian Research Journal.
- , Michael Scott. Editor Power Religion. The Selling out of the Evangelical Church? (Chicago: Moody Press, 1992) 353pp.
- Howard, David M. The Dream that would not die. The Birth and Growth of the World Evangelical Fellowship 1846-1986 (Exeter: The Paternoster Press, 1986)
- Hunt, Dave and T.A. MacMahon. The Seduction of Christianity. Spiritual Discernment in the Last Days. (Eugene, Or: Harvest House Publishers. 9th pr. 1986) 239pp.
- Hybels, Bill. Drama Sketches Catalog. Willow Creek Resources. (Grand Rapids, Mi., Zondervan DirectSource. 1992) 42pp.
- Klinken, J. van. (Apeldoorn: Reformatorisch Dagblad. Rubriek "Onderste boven." Resp. 20.9.1999 p. 3 en 18.10.1999 p. 3.
- Kranenborg, R. "New Age in Kristallen Kathedraal." Dagblad Trouw 2.9.1991.
- Marsden, G.M. Reforming Fundamentalism. Fuller Seminary and the New Evangelicalism. (Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Comp., 1987) 319pp.
- McDonald, Angus. "Self-Esteem., The New Reformation" in The Evangelical Beacon Kerkelijk Orgaan van de Evangelical Free Churches of America.. Jan. 15. 1983.
- McNutt, Francis. De macht van het Gebed. (Laren: Nova Press, MC MLXXVIII) 223pp. Vertaling van The Power to Heal. (Ave Maria Press, MCMXXVII)
- Morrison, Alan. The Serpent and the Cross. Religious Corruption in an Evil Age. (Trelawnyde Rhyl, Wales: K&M Books, 1994) 638pp.
- Nannen, Els. Carl Gustav Jung. Der getriebene Visionär. (CH-9442 Berneck: Schwengeler Verlag, 1991) 430pp.

ND - Nederlands Dagblad.
Nestvogel, W. Informationsbrief. Nr. 197, 1999 (D-70794 Filderstadt. Deutschland.
Bekenntnisbewegung "Kein anderes Evangelium."
Pijnacker Hordijk. Tot Heil des Volks. Maandblad De Oogst. Amsterdam, Dec. 1997.
RD. Reformatorisch Dagblad
Schuller, Robert H. Self Esteem. The New Reformation. (Waco, Texas. Word Books,
1982) 176pp.
Stapleton, Ruth Carter. The Experience of Inner Healing. (W. Pub. Group, 1977
Sweeting, George. "Questions for Robert Schuller." (Chicago: Moody Monthly. The
Christian Family Magazine. Vol. 83. No. 9. May 1983.
Tucker, Ruth. A. Another Gospel. Alternative Religions and the New Age Movement.
(Grand Rapids, Mi. Academic Books. Zondervan Publishing House, 1989) 462pp.
Wells, David. No Place for Truth. Or Whatever Happened to Evangelical Theology?
(Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co. 1993) 318pp.